

ระบบสุขภาพยุคใหม่ กับการพยาบาลชุมชน ในยุคดิจิทัล

ปาหนัน กนกวงศ์บุญวัฒน์

ระบบสุขภาพยุคใหม่
กับการพยาบาลชุมชนในยุคดิจิทัล

ระบบสุขภาพยุคใหม่ กับการพยาบาลชุมชนในยุคดิจิทัล

ปาหนัน กนกวงศ์นุวัฒน์

 สำนักพิมพ์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

2569

170.-

ปาหนัน กนกวงศ์นุวัฒน์

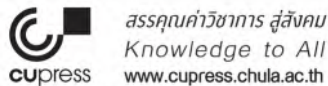
ระบบสุขภาพยุคใหม่กับการพยาบาลชุมชนในยุคดิจิทัล / ปาหนัน กนกวงศ์นุวัฒน์

1. การพยาบาลอนามัยชุมชน. 2. บริการอนามัยชุมชน. 3. บริหารการพยาบาล - การบริหาร.

610.7343

ISBN (e-book) 978-974-03-4453-7

สปจ. 2718/2

สิทธิในการผลิตและพิมพ์หนังสือเล่มนี้เป็นของสำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยแต่ผู้เดียว
การผลิตและการลอกเลียนหนังสือเล่มนี้ไม่ว่ารูปแบบใดทั้งสิ้น
ต้องได้รับอนุญาตเป็นลายลักษณ์อักษรจากสำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

จัดทำโดย สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ครั้งที่ 1 พ.ศ. 2569

www.cupress.chula.ac.th [CUB6904-009K]

โทร. 0-2218-3562-3

บรรณาธิการอำนวยการ : รองศาสตราจารย์ ดร.วิมลวรรณ พิมพ์พันธุ์

กองบรรณาธิการฝ่ายวิชาการ : ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนดา บุณนาค

ศาสตราจารย์ ดร.ปราโมทย์ เดชะอำไพ

ศาสตราจารย์ นายแพทย์ชิษณุ พันธุ์เจริญ

รองศาสตราจารย์ ดร.พิมพ์นธ์ เดชะคุปต์

ผู้ประสานงาน : วาสนา ชำเซ็น

พิสูจน์อักษร : พัชรมณีย์ คมาม

ออกแบบปกและรูปเล่ม : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สั่งซื้อได้ที่

ศูนย์หนังสือแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ถนนพญาไท เขตปทุมวัน กรุงเทพฯ 10330

<http://www.chulabook.com>

โทร. 08-6323-3703-4

customer@cubook.chula.ac.th, info@cubook.chula.ac.th

Apps: CU-eBook Store

คำนำพิมพ์ครั้งที่ 2

โลกในยุค 2026 เป็นยุคที่เทคโนโลยีดิจิทัลไม่ใช่ทางเลือก แต่เป็นทางหลักในการขับเคลื่อนงานด้านสาธารณสุข พยาบาลชุมชนซึ่งเป็นทัพหน้าของระบบสุขภาพปฐมภูมิ จำเป็นต้องมีการปรับตัวทางความคิด (Mindset) และทักษะ (Skillset) ให้หลากหลาย ทั้งในด้านวิชาชีพ จิตวิทยาทางสังคม และนวัตกรรมดิจิทัล เพื่อตอบสนองความซับซ้อนของสังคมเมืองและสังคมสูงวัย

หนังสือ “ระบบสุขภาพยุคใหม่กับการพยาบาลชุมชนในยุคดิจิทัล” ในการจัดพิมพ์ครั้งที่ 2 นี้ ผู้เขียนได้ปรับปรุงเนื้อหาให้มีความร่วมสมัย ตั้งแต่แนวคิดระบบสุขภาพยุคใหม่ ความท้าทายในวิชาชีพ ไปจนถึงข้อกฎหมายและทักษะดิจิทัลที่จำเป็น เพื่อเป็นคู่มือฉบับสมบูรณ์สำหรับพยาบาลชุมชนและบุคลากรสาธารณสุขทุกระดับ

เนื้อหาในเล่มนี้ได้รวบรวมและวิเคราะห์จากหลักฐานเชิงประจักษ์ ตำรา และงานวิจัยที่ทันสมัยที่สุดในปัจจุบัน เพื่อส่งเสริมให้ผู้อ่านเกิดกระบวนการคิดเชิงวิพากษ์และสามารถประยุกต์ใช้เทคโนโลยีในงานบริการสุขภาพได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ผู้เขียนขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ร่วมสร้างสรรค์และขัดเกลาเนื้อหาจนสมบูรณ์ และขอขอบพระคุณจากหนังสือเล่มนี้เพื่อยกย่องพระคุณของบุพการีและครูบาอาจารย์ผู้เป็นแรงบันดาลใจสำคัญในการสร้างสรรค์ผลงานทางวิชาการชิ้นนี้

มกราคม 2569

ปานัน กนกวงศ์นุวัฒน์

คำนำพิมพ์ครั้งที่ 1

สังคมปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงอย่างก้าวกระโดด ผู้ประกอบวิชาชีพทุกคนโดยเฉพาะพยาบาลชุมชนจำเป็นต้องมีการปรับตัวและเรียนรู้ที่หลากหลายทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกและปัญหาสาธารณสุขที่ซับซ้อน รวมทั้งการเกิดโรคอุบัติใหม่ พยาบาลชุมชนซึ่งเป็นบุคลากรสำคัญในการขับเคลื่อนระบบสุขภาพระดับปฐมภูมิ จึงควรมีทักษะที่หลากหลายทั้งทักษะวิชาชีพ ทักษะด้านสังคม ทักษะดิจิทัล สามารถคิดวิเคราะห์แก้ไขปัญหาอย่างมีวิจารณญาณ อันจะนำไปสู่การทำงานอย่างมีความสุขและประชาชนมีสุขภาพดี

หนังสือ “ระบบสุขภาพยุคใหม่กับการพยาบาลชุมชนในยุคดิจิทัล” จัดทำขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้พยาบาลชุมชน อาจารย์พยาบาล นักศึกษาพยาบาล เจ้าหน้าที่สาธารณสุขและผู้สนใจได้ศึกษาแนวคิดระบบสุขภาพ นโยบาย แผนพัฒนาระบบสุขภาพ การปรับเปลี่ยนระบบสุขภาพจากเดิมมาสู่ยุคใหม่ที่มีการเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคมและวัฒนธรรมอย่างก้าวกระโดด รวมทั้งการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในงานบริการสุขภาพให้สะดวกรวดเร็วยิ่งขึ้น

เนื้อหาในหนังสือแบ่งเป็น 5 บท ได้แก่ บทที่ 1 แนวคิดระบบสุขภาพ บทที่ 2 แนวโน้มของสังคมที่ส่งผลต่อพยาบาลชุมชน บทที่ 3 นโยบาย แผนพัฒนาสุขภาพและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง บทที่ 4 ทักษะดิจิทัลสำหรับพยาบาลชุมชน และบทที่ 5 การเตรียมความพร้อมของพยาบาลชุมชนในยุคดิจิทัล ผู้เขียนศึกษาค้นคว้า วิเคราะห์จากหนังสือ ตำรา งานวิจัย บทความทางวิชาการที่ทันสมัย ร่วมกับประสบการณ์ทำงานของผู้เขียน หนังสือเล่มนี้น่าจะเป็นประโยชน์ต่อผู้สนใจและผู้ประกอบวิชาชีพการพยาบาล

ผู้เขียนขอขอบคุณผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ช่วยชี้แนะ ให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ในการเรียบเรียงหนังสือให้สมบูรณ์ ประโยชน์อันเกิดจากหนังสือเล่มนี้ ผู้เขียนขออุทิศแก่บุพการีและครูบาอาจารย์ที่ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้แก่ผู้เขียน

มกราคม 2568

ปาหนัน กนกวงศ์นุวัฒน์

สารบัญ

หน้า

คำนำ	
สารบัญ	
สารบัญภาพ	
สารบัญตาราง	
บทที่ 1 แนวคิดระบบสุขภาพ	1
บทนำ	1
ความหมายของระบบสุขภาพ	2
ระบบสุขภาพที่พึงประสงค์	5
การมีส่วนร่วมของชุมชนและท้องถิ่น	18
สรุป	23
เอกสารอ้างอิง	24
บทที่ 2 แนวโน้มของสังคมที่ส่งผลต่อพยาบาลชุมชน	29
บทนำ	29
การเปลี่ยนแปลงของสังคมและวัฒนธรรมที่ส่งผลต่อระบบสุขภาพ	30
บทบาทหน้าที่ของพยาบาลชุมชน	43
สมรรถนะของพยาบาลชุมชน	47
แนวโน้มการปฏิบัติงานของพยาบาลชุมชน	56
สรุป	60
เอกสารอ้างอิง	62
บทที่ 3 นโยบาย แผนพัฒนาสุขภาพและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง	69
บทนำ	69
ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี	70
แผนพัฒนาสุขภาพแห่งชาติ ฉบับที่ 1-13	73
กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับระบบบริการสุขภาพ	82
สรุป	92
เอกสารอ้างอิง	93

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 ทักษะดิจิทัลสำหรับพยาบาลชุมชน	97
บทนำ	97
ทักษะดิจิทัลสำหรับพยาบาลชุมชน	98
กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลส่วนบุคคล	103
คลังข้อมูลสุขภาพกับพยาบาลชุมชน	109
เทคโนโลยีขับเคลื่อนระบบสุขภาพ	111
สรุป	115
เอกสารอ้างอิง	116
บทที่ 5 การเตรียมความพร้อมของพยาบาลชุมชนในยุคดิจิทัล	119
บทนำ	119
การพัฒนากำลังคนด้านสุขภาพ	120
การพัฒนาทักษะที่จำเป็นสำหรับพยาบาล	126
การเยี่ยมบ้านของพยาบาลชุมชนในยุคดิจิทัล	130
สรุป	135
เอกสารอ้างอิง	136
ดัชนี	139
ภาษาไทย	139
ภาษาอังกฤษ	143
ประวัติผู้เขียน	145

สารบัญญภาพ

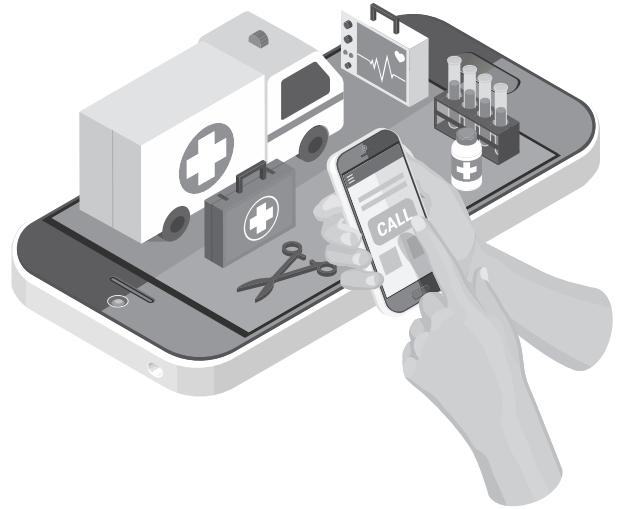
ภาพที่	หน้า
1.1 ขอบเขตของระบบสุขภาพ	5
1.2 กรอบแนวคิดระบบสุขภาพขององค์การอนามัยโลก	14
1.3 องค์ประกอบ 6 เสาหลักของระบบสุขภาพ	15
2.1 ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อระบบสุขภาพไทย	31
2.2 พีระมิดประชากรของประเทศไทย ปี พ.ศ. 2503-2573	32
3.1 นโยบายรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข พ.ศ. 2567-2570	81
4.1 ทักษะความเข้าใจและการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล 9 ด้าน	100
4.2 ผังระบบคลังข้อมูลด้านการแพทย์และสุขภาพ HDC	110

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1.1 ตารางสถานบริการสุขภาพภาครัฐ พ.ศ. 2565	11
5.1 ผู้ขึ้นทะเบียนและต่อใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบวิชาชีพการพยาบาลและผดุงครรภ์ ประเภทใบอนุญาตฯ	123

1

แนวคิดระบบสุขภาพ

วัตถุประสงค์ เพื่อให้ผู้อ่านมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับ

- 1.1 ความหมายของระบบสุขภาพ
- 1.2 ระบบสุขภาพที่พึงประสงค์
- 1.3 การมีส่วนร่วมของชุมชนและท้องถิ่น
- 1.4 สรุป

บทนำ

ประเทศไทยในปัจจุบัน ประชาชนทุกคนเข้าถึงการจัดบริการสาธารณสุข ตามรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ที่บัญญัติไว้ว่ารัฐต้องจัดและส่งเสริมการสาธารณสุขให้ประชาชน ได้รับบริการที่ได้มาตรฐานและมีประสิทธิภาพอย่างทั่วถึง โครงสร้างระบบสุขภาพ มีองค์ประกอบ ที่สำคัญ ประกอบด้วยบริการปฐมภูมิ บริการทุติยภูมิ บริการตติยภูมิ บริการระดับศูนย์การแพทย์ เฉพาะทางและระบบส่งต่อ โดยมีกระทรวงสาธารณสุขเป็นผู้รับผิดชอบหลักของการจัดระบบบริการ สุขภาพ สถานบริการแต่ละระดับมีหน้าที่แตกต่างกันและเชื่อมต่อกันด้วยระบบส่งต่อ (Referral system) ระบบสุขภาพในอดีตเป็นการตั้งรับ เมื่อเกิดการเจ็บป่วยแล้วผู้ป่วยจึงมาหาแพทย์ที่โรงพยาบาลเพื่อ รับการรักษา ส่งผลให้เกิดความสูญเสียทั้งชีวิต สังคม และเศรษฐกิจ ต่อมามีการพัฒนาเป็นระบบ สุขภาพเชิงรุก สร้างสุขภาพให้แข็งแรงไม่เจ็บป่วยที่เรียกว่าสร้างนำซ่อม จะช่วยให้ประชาชนมีสุขภาพดี

สังคมและเศรษฐกิจก็จะดีไปด้วย ในท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงของโลก ทั้งด้านโครงสร้างประชากร เข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ การเปลี่ยนแปลงด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมือง การปกครอง เทคโนโลยีและสภาพแวดล้อม โดยเฉพาะในช่วงปี พ.ศ. 2563 – 2565 ที่เกิดการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา-19 กระจายไปทั่วโลกส่งผลให้มีผู้คนเสียชีวิตจำนวนมาก รัฐบาลและทุกภาคส่วนร่วมมือกันป้องกันควบคุมโรคระบาดจนผ่านพ้นวิกฤตการณ์มาได้ จึงจำเป็นต้องมีการเตรียมความพร้อมของระบบสุขภาพให้สามารถรับมือกับโรคอุบัติใหม่ที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคต การจัดบริการสุขภาพให้แก่ผู้สูงอายุ และการจัดบริการปฐมภูมิ ตรวจคัดกรองโรค รักษาโรคเบื้องต้นให้แก่ประชาชนในพื้นที่ พยาบาลชุมชนนับว่าเป็นบุคคลสำคัญในระบบสุขภาพ ที่จะช่วยขับเคลื่อนงานสาธารณสุขในระดับปฐมภูมิให้ประสบผลสำเร็จ ประชาชนมีสุขภาพดีและสามารถพึ่งพาตนเองได้

1.1 ความหมายของระบบสุขภาพ

ระบบสุขภาพของประเทศไทยให้ความสำคัญกับการสร้างเสริมสุขภาพมากกว่าการซ่อมสุขภาพ เน้นการดำเนินงานสุขภาพในเชิงรุก เนื่องจากการรักษาพยาบาลเมื่อประชาชนเจ็บป่วยจะมีค่าใช้จ่ายสูงมากกว่าการสร้างเสริมสุขภาพ ซึ่งประเทศไทยไม่สามารถจะจัดสรรงบประมาณในการดูแลประชาชนได้ทั่วถึงทั้งหมด นอกจากนี้ปัญหาสุขภาพส่วนใหญ่เกิดจากพฤติกรรม การดำเนินชีวิตที่ไม่เหมาะสม รวมทั้งสิ่งแวดล้อมที่ทำลายสุขภาพ สถานการณ์สุขภาพมีการเปลี่ยนแปลงอย่างมากจากเดิมปัญหาสุขภาพส่วนใหญ่เกิดจากโรคติดเชื้อ เปลี่ยนเป็นโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง หรือโรคที่เกิดจากพฤติกรรมสุขภาพ การบริหารจัดการระบบสุขภาพของประเทศ โดยกระทรวงสาธารณสุขเป็นหน่วยงานหลักที่มีการดำเนินงานเกี่ยวกับพัฒนานโยบายและแผนด้านสุขภาพ การบริหารจัดการกำลังคนและงบประมาณ ประสานงานสาธารณสุขในพื้นที่ การพัฒนาระบบการเงินการคลังด้านสุขภาพ การผลิตและพัฒนาากำลังคนด้านสุขภาพ การพัฒนากฎหมายด้านสุขภาพ และการพัฒนางานสาธารณสุขต่าง ๆ ดังนั้นพยาบาลชุมชนจึงต้องปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ของการปฏิบัติงานในชุมชน โดยเน้นการทำงานเป็นทีมสหสาขาวิชาชีพ และสร้างการมีส่วนร่วมในการดูแลสุขภาพของประชาชน

สุขภาพ (Health) หมายถึง สุขภาวะที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจและสังคม และมีได้หมายความเพียงการปราศจากโรคและความพิการเท่านั้น (Health is a state of complete physical, mental and social well-being and not merely the absence of the disease and infirmity) (WHO, 2020) คำจำกัดความใหม่ของสุขภาพที่ปรากฏในพระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. 2550 (วิชัย โชควิวัฒน์, 2552) สุขภาพ หมายถึง “ภาวะของมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งทางกาย ทางจิต ทางปัญญา และทางสังคม เชื่อมโยงกันเป็นองค์รวมอย่างสมดุล” (พระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. 2550)

สุขภาพ มีความหมายกว้างกว่า สาธารณสุข ไม่ได้หมายถึง หมอ พยาบาล ยาหรือโรงพยาบาล เท่านั้น แต่หมายถึงภาวะที่สมบูรณ์ทั้งทางร่างกาย ทางจิต ทางสังคม และทางปัญญา ปัจจัยที่กำหนดสุขภาพมากกว่าร้อยละ 80 อยู่นอกวงการกระทรวงสาธารณสุข เช่น เศรษฐกิจ การศึกษา วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม ความเข้มแข็งของชุมชน นโยบายสาธารณะ ฯลฯ จนมีคำกล่าวที่ว่า “Health is the whole” หรือ “สุขภาพบูรณาการอยู่ในการพัฒนามนุษย์และสังคมทั้งมวล” (ประเวศ วะสี, 2560)

ระบบสุขภาพ คือ ระบบความสัมพันธ์ทั้งหมดที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพ ทั้งทางกาย ทางจิต ทางปัญญา และทางสังคม (พระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. 2550) ระบบสุขภาพ จึงมีความหมายและขอบเขตกว้างกว่าระบบสาธารณสุข ซึ่งเป็นการรวมระบบสาธารณสุขอยู่ในระบบสุขภาพด้วย ระบบสุขภาพเกี่ยวข้องกับปัญหาของระบบสาธารณสุขทั้งหมด แต่ยังเลยไปถึงเรื่องที่เกี่ยวข้องกับระบบอื่น ๆ ที่อยู่นอกระบบสาธารณสุขด้วย ได้แก่ เรื่องเกี่ยวกับอุบัติเหตุ การบาดเจ็บบนท้องถนน ความปลอดภัยด้านอาหาร เกษตรปลอดภัย การลดผลกระทบต่อสุขภาพ สุขภาพและคุณภาพชีวิตของเด็ก เยาวชน คนพิการ คนด้อยโอกาสและประชากร กลุ่มเฉพาะต่าง ๆ ประเด็นปัญหาอันเนื่องมาจากสังคมสูงวัย นโยบายสาธารณะต่าง ๆ ที่กระทบกับสุขภาพ เป็นต้น (สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ, 2559)

ระบบบริการสุขภาพ (Health service system) หมายถึง ระบบดูแลสุขภาพที่มีการจัดบริการที่ส่งเสริม ป้องกัน รักษาฟื้นฟูสุขภาพอย่างมีคุณภาพปลอดภัยและได้มาตรฐาน ครอบคลุมสิทธิประโยชน์ทางการแพทย์และสาธารณสุข ให้มีความสำคัญต่อการสร้างหน่วยบริการระดับปฐมภูมิที่เข้มแข็ง มีระบบสนับสนุนที่มีประสิทธิภาพ จากหน่วยบริการที่อยู่สูงขึ้นไป ควรสอดคล้องกับความต้องการของผู้รับบริการและชุมชน ระบบบริการสุขภาพเป็น 1 ใน 6 องค์ประกอบของระบบสุขภาพ จากรอบแนวคิดระบบสุขภาพขององค์การอนามัยโลก (The six building blocks of Health systems) (WHO, 2010) ประกอบด้วย ระบบบริการ ระบบผู้ให้บริการ ระบบผลิตภัณฑ์ทางการแพทย์ ระบบการเงินการคลัง ระบบสารสนเทศ และระบบอภិบาล ระบบบริการสุขภาพที่ดี ควรมีลักษณะ 3 ประการ ได้แก่ 1) ความเป็นธรรม คือ ระบบที่ประชาชนสามารถเข้าถึงบริการที่จำเป็นอย่างเท่าเทียมกันโดยไม่คำนึงถึงฐานะ 2) มีคุณภาพ ทั้งคุณภาพ น้ำใจ ความสุจริต ความถูกต้องทางวิชาการ เป็นที่ไว้วางใจเชื่อมั่น และ 3) มีประสิทธิภาพ คือ ระบบบริการที่ให้ผลคุ้มค่า (สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ, 2559) การจัดระบบบริการสุขภาพ เพื่อให้ประชาชนทุกกลุ่มวัยในทุกพื้นที่มีสิทธิเข้าถึงบริการขั้นพื้นฐานอย่างสะดวกและเป็นธรรม กระทรวงสาธารณสุขและสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ จึงจัดทำแผนพัฒนาระบบบริการสุขภาพ (Service plan) จัดระบบบริการสุขภาพตามเขตพื้นที่ เพื่อกระจายอำนาจจากส่วนกลางไปยังเขตพื้นที่ 12 เขต เชื่อมโยงเครือข่ายบริการสุขภาพ มุ่งเน้นให้เกิดผลลัพธ์การบริการสุขภาพที่ดีและระยะเวลาการรอคอย กำหนดให้มี

บริการระดับปฐมภูมิอยู่ในชุมชนที่สะดวกต่อการเข้าถึงบริการ มีระบบส่งต่อผู้ป่วยที่มีอาการซับซ้อนไปยังโรงพยาบาลระดับทุติยภูมิและระดับตติยภูมิเข้าด้วยกัน (สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ, 2559)

สุขภาพชุมชน (Community health) เป็นสภาวะโดยรวมของประชาชนในชุมชนที่มีความสัมพันธ์กับสภาวะของสิ่งแวดล้อมในชุมชนนั้น และมีความต่อเนื่องเชื่อมโยงกับสภาวะของบุคคล ครอบครัวและกลุ่มคนในลักษณะองค์รวม สอดคล้องกับการดำเนินชีวิตของชุมชน ซึ่งแต่ละชุมชนมีลักษณะการดำเนินวิถีที่แตกต่างกัน (จริยาวัตร คมพยัคฆ์ และ วนิดา ดุรงค์ฤทธิชัย, 2554)

ระบบสุขภาพชุมชน (Community health system) หมายถึง ระบบที่ประกอบด้วย องค์ประกอบต่าง ๆ ที่สัมพันธ์กันและทำให้เกิดสภาวะของประชาชนในชุมชน โดยความร่วมมือกันของสมาชิกกลุ่มต่าง ๆ ในชุมชน (วิลาวัลย์ เตือนราษฎร์, ศิวพร อึ้งวัฒนา และ จิรนนท์ วงศ์สุวรรณ, 2563)

ระบบสาธารณสุข (Public health system) มีความหมายเกี่ยวกับการจัดการที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันโรค การรักษาพยาบาล การส่งเสริมสุขภาพและการฟื้นฟูสมรรถภาพ (พัฒน์ สุจางค์, 2531)

บริการสาธารณสุข หมายความว่าบริการต่าง ๆ อันเกี่ยวกับการสร้างเสริมสุขภาพ การป้องกัน และควบคุมโรคและปัจจัยที่คุกคามสุขภาพ การตรวจวินิจฉัยและบำบัดสภาวะความเจ็บป่วยและการฟื้นฟูสมรรถภาพของบุคคลครอบครัวและชุมชน (พระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. 2550)

อาจกล่าวได้ว่า ระบบสุขภาพ หมายถึง ระบบอันเป็นไปเพื่อบรรลุสุขภาพดีของสังคมโดยเป็นผลจากปฏิสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบต่าง ๆ ขอบเขตของระบบสุขภาพรวมทั้งบริการสาธารณสุข เฉพาะบุคคล บริการสาธารณสุขที่ดำเนินนอกตัวบุคคล รวมทั้งกิจกรรมต่าง ๆ ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อสุขภาพและที่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพ เช่น ระบบการศึกษา ระบบคมนาคม ระบบความมั่นคง ระบบการเมือง ระบบเศรษฐกิจและสังคม เป็นต้น